

PORSGRUNN KOMMUNE

Prosjektrapport 2012

Nordentorget, besøk etter UD 2012

Ressurskommune

universell utforming

Tiltak K1

Nasjonalt utviklingsprosjekt i fylkeskommuner og kommuner

1 Innledning

Fra 2005-2008 deltok Porsgrunn kommune som pilotkommune for universell utforming sammen med 15 andre norske kommuner. Dette var initiert av Miljøverndepartementet. Kommunen opparbeidet i denne perioden nyttig kompetanse om universell utforming.

I 2008 inviterte Miljøverndepartementet i samarbeid med Barne- og likestillingsdepartementet Porsgrunn til å delta som ressurskommune i det videre arbeidet med å styrke universell utforming. "K1 – Nasjonalt utviklingsprosjekt i fylkeskommuner og kommuner" kom i gang høsten 2009 og har varighet fram til sommeren 2013. Til sammen er det 13 ressurskommuner.

Som ressurskommune skal Porsgrunn kommune bidra til å virkeliggjøre målene i Regjeringens handlingsplan "Norge universelt utformet 2025". Det forventes at vi er en aktiv samarbeidspartner i det regionale og nasjonale formidlings- og utviklingsarbeidet for universell utforming, og bidrar med vår kunnskap og erfaring overfor andre kommuner.

Nærmere om Regjeringens handlingsplan og K1-tiltaket:

<http://www.regjeringen.no/upload/BLD/Planer/2009/Norge%20universelt%20utformet%202025%20web%20endelig.pdf>

2 Organisering og forankring

Utvalg for plan og kommunalteknikk er utnevnt til politisk styringsgruppe. Kommunalt råd for mennesker med funksjonsnedsettelse møter med fast representant i dette utvalget. Det politiske utvalget, kommunens råd for mennesker med funksjonsnedsettelse og Eldrerådet har fått regelmessige orienteringer om status for ressurskommunearbeidet.

Prosjektansvarlig for ressurskommunearbeidet er virksomhet for byutvikling, med prosjektledelse under avdeling for Samfunn og miljø ved Kjersti Berg. I mai 2012 gikk hun over til fylkeskommunen, og prosjektkoordinator er nå ergoterapeut Marit Kjelling som har sitt arbeid ved Borgehaven bo- og rehabiliteringssenter. 50 % av stillingen hennes brukes til universell utforming.

I tillegg bidrar virksomhetene kommunalteknikk, byggesak og bygge- og eiendom på forespørsel i ulike prosjekter, for på denne måten å sikre den nødvendige tverrfaglige bredden, samt oppnå størst mulig effekt av kompetanseheving og bevisstgjøring.

Den gode dialogen som ble etablert med rådet for funksjonshemmede, representanter for Telemark blindforbund, Hørsellaget og Handikapforbundet gjennom pilotkommunearbeidet, er videreført i ressurskommuneprosjektet. Brukerorganisasjonene fungerer som viktige rådgivere i konkrete prosjekter, bidrar med informasjonsformidling og deltar på temamøter og seminarer.

Vi ser det som en utfordring å sikre sektoransvaret og styrke den generelle implementering av arbeidet med universell utforming på tvers av virksomhetene i kommunen. Tverrfaglig og tverretattlig samarbeid er en forutsetning for å oppnå gode resultater.

3 Metode

Prosjektkoordinator og prosjektmedarbeider har hatt hovedansvar for å dra prosjektet framover, være "vaktbikkjer". Det er et mål å integrere universell utforming i arbeidsoppgavene innen hver kommunal enhet; at universell utforming er et grunnleggende tenkesett.

I hovedsak er det arbeidet etter følgende metoder:

- Bevisstgjøring. Øke forståelsen for universell utforming hos ansatte, politikere, byggebransjen osv.

- Kompetansebygging. Flere har vært på kortere kurs, og en ansatt har tatt videreutdanning innen universell utforming ved NTNU, Trondheim.
- Konkrete prosjekter. Fokus på universell utforming i byggeprosjekter.

4 Oppnådde resultater

Denne rapporten tar for seg aktiviteter og prosjekter som Porsgrunn har bidratt til og gjennomført i 2012, med utgangspunkt i den felles nasjonale prosjektmalen for ressurskommunene, som er delt inn i hovedmål og resultatmål.

Prosjektlederrollen i Porsgrunn var fram til mai ivaretatt av landskapsarkitekt Kjersti Berg. Hun gikk da over til fylkeskommunen, og prosjektmedarbeider Marit Kjelling overtok som prosjektleder. Dette medførte at enkelte opprinnelig planlagte aktiviteter i 2012 ble lavere prioritert, til fordel for styrket fokus på andre områder, sett i lys av de ulike prosjektledernes fagbakgrunn og arbeidssted.

H1: Være forbilde og bidra til at andre kommuner øker kunnskap og innsats for universell utforming

- Besøk av konsulent vedr. Gjøvik skysstasjon og ledelinjer.
- Lysplan for Kulturkvartalet, dvs. øvre del av Porsgrunn sentrum.

Lysplanen er utarbeidet av firmaet Zenisk. Universell utforming har vært ett av fokusområdene, med bevissthet på hvordan lyset skal lede uten å sjenere, godt miljø for fotgjengere og syklister etc.

Foto: Zenisk

H2: Være dialogpartner og bidragsyter i det nasjonale arbeidet for universell utforming

- Porsgrunn deltar i redaksjonskomiteen for nasjonalt prosjekteringsverktøy for offentlige bygg. Opprinnelig var dette et kommunalt verktøy utarbeidet i samarbeid mellom Trondheim og Porsgrunn, etter en opprinnelig mal utarbeidet i Porsgrunn i 2002. Arbeidet slutføres våren 2013. Det planlegges også et prosjekteringsverktøy for boliger.
- Sammen med Verdal og Trondheim tatt initiativ til ekstra samling for ressurskommunene sept. 2012. Agenda: Hvordan bruke oss som ressurs etter 2012?
- Porsgrunn og Skien, som er pilotkommune, har samarbeidet om kompetansekurs om universell utforming (K5). Vi har ikke fått bestilling på nye kurs i 2012 utenfor egen kommune. Telemark fylkeskommune og Fylkesmannen er pådrivere for å hjelpe oss med å få igangsatt kurs i 2013.
- Gjennomført K5-kurs for politikere og ansatte i Porsgrunn kommune 18. sept. 2012, se vedlegg.

- Det er gitt innspill om universell utforming i følgende byggeprosjekter:
  - Nybygg ved Saturnveien avlastningsbolig for barn og unge voksne
  - Utearealer for nytt kontorbygg, Skagerak Energi
  - Utearealer for Coop (Domus-bygget)
  - Heistad ungdomsskole, tilbygg og ombygging av eksisterende skole
  - Kreativt gjenbrukssenter
  - Nytt inngangsparti Rådhuset
  - Ledelinjer i forbindelse med buss-stopp i området Skrukkerød- Flåtten
  - Linnajordet aktivitetspark
- Utarbeidelse av kommunal og regional planstrategi.
- Ordfører Øystein Beyer holdt innlegg på nasjonal konferanse om universell utforming i januar 2012.
- Innlegg i nettverk Framtidens Byer v/ K.Berg 6. febr, Oslo. Tema: Bedre bymiljø.
- Faginnlegg på internasjonal kongress om universell utforming (UD2012) i Oslo i juni 2012.
- Besøk etter UD 2012: Lunsj og befaring i Porsgrunn sentrum: torg, plasser og gater. Deltakerne fikk også sett Brevik.

Elisabeth Wentzel og Kjersti Berg sammen med gjestene: Susan Topping, Canada, Catherine Bridge, Australia, Satoshi Kose, Japan og Bob Topping, Canada.

H3: Samarbeide med fylkene om kompetanseheving og formidling av gode eksempler til andre kommuner

- Meldt inn forslag til turvei i Porsgrunn. Gjelder prosjekt igangsatt av Telemark Fylkeskommune/ Fylkesmannen: "Kartlegging av sentrumsnære turveger med universell utforming i Telemark".
- Samarbeid med fylkeskommune og fylkesmann om profilering av K5-kurs til andre kommuner i Telemark.

H4: Være pådriver og ta initiativ til å sette universell utforming på dagsorden i ulike nettverk og samarbeidsfora

- Orientering i arbeidsgruppa for Areal og Transport våren 2012 v/K. Berg.
- Holdt kurs for ansatte (byggrelatert) ved Sykehuset Telemark
- Innlegg på Høgskolen i Bergen for studenter ved ingeniørfag (bygg, landmåling, data, informasjonsteknologi) og ergoterapi

H5: Formidle kunnskap og resultater i ulike nettbaserte og trykte medier

- Avisreportasje i "Varden" etter temadag for politikere.
- Radioreportasje i forbindelse med kartlegging av sentrumsnære turveier i Porsgrunn. Jfr. H3.
- Artikkel om universell utforming i annonsevedlegg til Dagbladet.

H6: Initiere og delta i delprosjekter sammen med andre kommuner og nasjonale/regionale kompetansemiljøer

Ikke deltatt i delprosjekt, bortsett fra prosjekteringsverktøy, se H2.

5. Økonomi

Porsgrunn fikk 225 000 i støtte fra Miljøverndepartementet. Av disse er 125 000 gått til lønnsmidler for prosjektleder. Videre er det brukt 22 500 til kurs og kompetanseheving, Noe har gått til bevertning ved kurs og arrangementer. Det er utarbeidet egen økonomirapport.

6 Gevinstrealisering

Økt samarbeid mellom kommunens avdelinger har gitt økt kompetanse om universell utforming og dermed bedre muligheter til gode resultater.

Politikerne har økt sin kompetanse ved hjelp av kurs og befaringer. Dette har ført til økt fokus på universell utforming i saksbehandlingen.

Bysentrum har gjennomgått flere prosjekter der universell utforming har hatt fokus, og flere planlegges. Dette er en fordel for alle som ferdes her.

Midler og kompetanse fra nasjonalt hold har gitt gode forutsetninger for å gjennomføre tiltak. Spesielt gjelder dette kompetanseheving og finansielle støtteordninger.

Samfunnsøkonomisk har universell utforming stor nytteverdi. Når omgivelsene kan brukes av alle, uten tilrettelegging, vil flere klare seg mindre hjelp fra det offentlige.

7 Endringer og tillegg

Prosjektkoordinator Kjersti Berg sluttet i kommunen og begynte i Telemark fylkeskommune. Det har på den ene siden betydd et stort tap av kompetanse. Imidlertid gir det nye muligheter i og med at fylkeskommunen har stor slagkraft og kontaktflate mot kommunene.

8 Prosjektfaglig evaluering

Porsgrunn er godt i gang med å få på plass et tettere samarbeid med regionalt nivå. Fylkesmannen og fylkeskommunen er gjennom sine ansvarsområder viktige medspillere for å oppnå økt kunnskapsnivå og bevissthet om universell utforming i øvrige kommuner i fylket. Telemark fikk status som pilotfylke fra høsten 2011. Det regionale arbeidet vil i første omgang omfatte en kartlegging av tilgjengeligheten i nærfriluftslivsområder, men også det pågående arbeidet med Bystrategi Grenland og Bypakke vil innlemme universell utforming i de kommende planprosessene, og bli viktige arenaer for å fremme universell utforming på tvers av kommunegrensene.

Porsgrunn kommune kan vise til mange gode resultater i perioden som ressurskommune. Viktig fokus videre blir å spre kompetansen om universell utforming, utarbeide rutiner for tverrsektorielt samarbeid, samt ytterligere styrke den administrative og politiske forankringen i kommunen. Selv om prosjektperioden er slutt etter sommeren vil det være behov for pådriverarbeid, og det er et ønske at fokus på universell utforming opprettholdes.

9 Dokumentasjon

Vedlagt ligger oppsummering fra kurs for politikerne.

Oppsummering temadag universell utforming

18. sept. 2012

Utvalg for plan og kommunalteknikk

Program for temadagen:

10.30: Oppmøte møterom 3.etg, Rådhuset

10.45: Orientering om universell utforming v/uu-kordinator Marit Kjelling

11.15: Fylkeskommunens rolle i arbeidet med uu v/Kjersti Berg

11.30: Refleksjoner fra en bruker v/ Rigmor Eide

11.45: Lunch

12.15: Befaring – ”Uten grenser i Porsgrunn”

13.30: Samling i rådhuset – kaffe og sjokolade

14.00: Universell utforming hovedinngang Rådhuset v/ A Lekman, bygge-og eiendom
Miljøgate Reynoldsparken – Rådhusgata v/ Ole Helgedagsrud, kommunalteknikk

14.30: Oppsummering fra gruppene i plenum

15.30: Slutt for i dag

Deltakere temadag universell utforming 18. sept. 2012

Åge Frisak	PKT (Utvalg for plan og kommunalteknikk)
Tonje Lia	PKT
Sverre Siljan	PKT
Trond Ingebrigtsen	PKT
Gunnar Sørлие	PKT
Stein Haugland	PKT
Ivar Realfsen	PKT
Grethe Aasland	Politiker i Rådet for mennesker med funksjonsnedsettelse (RFF)
Inger Kvenodd	RFF
Ragnar Anundsen	RFF
Rigmor Eide	Norges Handicapforbund Region Oslofjord Vest
Jorun H. Mæland	Virksomhet for byutvikling
Marius Lid	Virksomhet for byutvikling
Mir Z. Najmi	Virksomhet for byutvikling
Dag Skauge	Virksomhet for byutvikling
Bård Gonsholt	Virksomhet for byutvikling
Bente Sjøberg	Virksomhet for byutvikling
Jorid H. Sætre	Virksomhet for byutvikling
Kjersti Berg	Telemark Fylkeskommune

Eksempel på gruppeoppgave:

TEMADAG UNIVERSELL UTFORMING

Befaring: "Uten grenser i Porsgrunn" 18.09.2012

Gruppe 1

Mål:

Deltakerne skal oppleve og observere hvordan utforming av bygninger og uteområder innvirker på tilgjengeligheten. Vurdér om løsningene er universelt utformede og bra for alle. Er det tatt hensyn til mennesker med nedsatt hørsel, syn eller bevegelsesevne, samt astma/allergi?

Roller i gruppa:

- En i gruppa låner rullestol
- En bruker simuleringsbriller
- Sekretær tar notater
- Fotograf
- De øvrige er observatører

Oppgave:

- Boligblokk: Rådhuskvartalet Atrium: Observér og prøv atkomst/hovedinngang.
- Skagerakbygget: Se på uteområdet og ta dere fram til hovedinngang. I skranken spør dere etter Grethe Arntsen, som vil vise dere rundt. Legg merke til om de akustiske forholdene er gode.
- Kafe K: Prøv Hc-toalettet. Rullestolbrukeren bestiller vann (eller kaffe) i baren. Vurdér også uteserveringen ved Strandpromenaden.

Møter dere hindringer underveis?

Finner dere gode eksempler på universell utforming?

Seinest kl 13.30 er dere tilbake og oppsummerer:

- Hva har dere opplevd og hvilke hindringer har dere møtt? Ta også med positive erfaringer.
- Hovedpunktene oppsummeres i plenum kl 14.30. 10 minutters framlegg fra hver gruppe.
- Bilder kan benyttes i framlegget, maks 8 fra hver gruppe.

ERFARINGER FRA BEFARING – “UTEN GRENSER I PORSGRUNN”

Gruppe 1

Lena Karoliussen, Trond Ingebretsen, Ole Kåre Wagenius, Dag Skauge og Rigmor Eide

Rute: Rådhuskvartalet Atrium (boligblokk), Skagerak Energi, Kafe K

Rådhuskvartalet:

- Litt langt til parkering for besøkende
- Terskler i bygget bør avrundes
- Utendørs rampe i inngangspartiet går feil vei i forhold til slagretning på døra
- Automatiske døråpnere mangler i parkeringskjeller

Skagerakbygget:

- Inngangen meget bra
- Gjester følges fra resepsjonen og videre i bygget
- Golv i polert granitt – kan bli glatte, spesielt hvis de er våte
- Pc ved disk som er beregnet for besøkende. Denne er plassert for høyt og bør senkes.
- Toalett for lavt
- Ingen utvendig HC-parkering i nærheten av bygget
- Uteområdet har noe feil med ledelinjer/ varselsfelt (dette blir rettet opp)

Kafe K:

- Kaféen har fått nye åpningstider og var stengt da gruppa kom
- Bra atkomst til uteservering ved Strandpromenaden
- Tungt å kjøre på brostein
- Sjøppelboks plassert der fortauet er nedsenket
- Smalt fortau mot Storgata, tvinges ut i gata

Generelt: flere steder stort tverrfall på fortau – tungt å kjøre rullestol

Gruppe 2

Marius Lid, Stein Haugland, Ragnar Anundsen, Jorid Sætre og Bente Sjøberg

Rute: Service-sentret, Nav-bygget, biblioteket, Coop via Rådhusparken

Service-sentret:

- Teleslynge ok
- To Hc-parkeringsplasser i umiddelbar nærhet
- Fikk utdelt søknadsskjema for parkeringstillatelse for forflytningshemmede
- Alle fortau har mye tverrfall

Nav-bygget:

- Ok ifølge gruppedeltakerne
- Ikke satt opp ledelinje til kølapp- automaten

Biblioteket:

- Fikk lånt bok om universell utforming
- Ok i forhold til universell utforming

Gruppe 3

Mir Z. Najmi, Inger Parr, Åge Frisak, Ivar Realfsen, Grethe Aasland

Rute: Følge ledelinja til Nordentorget, besøke Jimmys og Dickens restauranter.

Nordentorget:

- God ledelinje på fortauet/Storgt.
- Torget er godt å trille på
- Lyse betongklossene i for liten kontrast til bakgrunnen
- Plassering hindrer tilgjengelighet
- Flyttbare benker ikke plassert på linje
- Benker med for lite kontrast – kan understellet males?
- Den utstikkende piren har god universell utforming

Jimmys:

- Vanskelig å komme over terskelen fra innsida med rullestol. Gjelder hoveddøra.
- Løst teppe på innsiden av hoveddøra.
- Høy bardisk
- Mange av bordene plassert på opphøyde reposer

Dickens:

- Utendørs liten trapp med ett trinn, vanskelig å se fra innsiden
- Terskel til hovedinngang er avrunda, men for høy
- Hoveddør slår feil vei i forhold til rampa
- Vanskelig atkomst til Hc-toalett

Gruppe 4

Bård Gonsholt, Sverre Siljan, Tonje Lia, Inger Kvennodd og Gunnar Sørлие.

Rute: Rådhusamfiet, Kafe Doble Espresso, Hotel Vic

Rådhusamfiet

- Merking av trappeneser for lite synlig

Doble Espresso:

- Stort sett bra
- Litt for høy terskel til terrasse

Hotell Vic

- Hovedinngang ikke universelt utformet
- Ringeklokke utilgjengelig for rullestolbruker
- Ett av 110 rom med universell utforming
- Høye fortauskanter

Sparebanken Sør: Mangler tilgjengelighet, men etter planen skal dette være i orden i febr. 2013.

Avisa TA: Må ha hjelp av to personer for å komme inn med rullestol

Avisa Varden: Meget bra, bortsett fra døråpningsautomatikk.

Oppsummering og veien videre:

Definisjonen på universell utforming er at produkter og omgivelser er utformet slik at de kan brukes av alle mennesker i så stor utstrekning som mulig, uten behov for tilpassing og en spesiell utforming.

Ved å ta utgangspunkt i behovene til mennesker med nedsatt funksjonsevne blir løsningene mer funksjonelle for alle. For eksempel har syklister og de som triller barnevogn nytte av at det legges til rette for rullestolbruk. Har du redusert hørsel eller syn, eller har det travelt, er det nyttig at informasjon er enkel å forstå. Rein luft alle glede av, selv om problemer med forurensning er størst for allergikere og astmatikere.

Porsgrunn kommunes tid som ressurskommune for universell utforming er over i 2013. Det er viktig at arbeidet videreføres og blir en naturlig del av kommunens arbeidsoppgaver. Lovverket er nå på plass, men hvordan oppnå enda bedre universell utforma løsninger? Kunnskap og holdninger viktig. Økt tilsyn vil også hjelpe (erfaringer fra andre kommuner viser dette). Dette tilsynet kan gjelde både prosjektering og før ferdigattest gis, og det gjelder både offentlige og private utbyggere.

Rigmor Eide fra Handicapforbundet sa at Porsgrunn har vært flinke med universell utforming. Hun poengterte at for å kalle en løsning universell utforming må alle kunne bruke samme løsning. For eksempel kan en rampe i tillegg til trapp være godt nok for tilgjengelighet, men ikke kalles universell utforming.

Kjersti Berg fra Fylkeskommunen snakket om Bypakke Grenland og universell utforming av hele reisekjeden. Dette gir helsegevinst for alle. I Bypakke-arbeidet utarbeides det nå en plan for gåing, sykling og universell utforming for de fire kommunene Bamble, Porsgrunn, Skien og Siljan. Dette er et supplement til hovedvegnettet for sykkel og oppfølging av den nasjonale gåstrategien. Viktig å tenke arealbruk og legge tilbudene sentrumsnært. Korte avstander er bra for både miljøet og universell utforming.

Rådhuset og tilgjengelighet: Rampe og løfteplattform skal være på plass i desember 2012, hvis alt går etter planene. Bakgrunnen for at dette gjøres, er flere henvendelser fra Rådet for mennesker med funksjonsnedsettelse, samt Diskriminerings- og tilgjengelighetsloven.

Miljøgate Rådhusplassen-Reynoldsparken. Her vil det bli snøtining i gate og fortau, mørk belegningsstein i gata, lys stein på fortau.

Lena Karoliussen holdt sluttapell med internasjonalt blikk. Hun pekte på Colombia, der Gil Penelosas motto var å lage gode byer for alle, fra 8 år til 80!

Universell utforming må inn tidlig, da medfører det lite eller ingen merkostnader. Etterpåkløskap koster!